

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд “Граматическите признаци *определеност* и *относителност* и пространствено-времевата локализация на изказването” на доц. д-р ВЕРА ТЕРВЕЛ МАРОВСКА от Катедрата по български език при Филологическия факултет на ПУ “Паисий Хилендарски” за получаване на научната степен “доктор на филологическите науки” по научната област 2. Хуманитарни науки; Професионално направление 2.1. Филологии; Научна специалност 05.04.17 Български език.

Рецензент: проф. дфн Диана Петрова Иванова

Представеният дисертационен труд е върху значима за българската езиковедска наука тема, която не е била досега специален обект изследване. Дисертацията обхваща 282 стр. и се състои от увод, тринадесет обособени части, заключение и библиография. В уводната част са изложени в ясен и стегнат вид предметът, обектът, целите и задачите на изследването, методологията и терминологичният апарат.

Представеният дисертационен трудът е резултат от дългогодишно проучване на авторката, той е сериозно обмислен, добре структуриран, отделните му части следват съответната логическа последователност. Проучени са впечатляващо количество изследвания по темата и е предложен нов прочит и нови научни постановки по разглежданата проблематика. Иновативният характер на работата идва преди всичко от солидната теоретична основа на изследването, което следва точно формулирани логически, философски и лингвистични тези, използвани са модерни методологически похвати, разчупващи чисто морфологичната традиция да се разглеждат отделно именната и глаголната система. В тази насока сполучливо е намерена обща област на лингвистичните прояви и общ функционално-семантичен елемент в категориите *определеност* и *таксис*, отнасящи се до времепространствените отношения. Аргументацията при извеждане на тезите по разглежданите проблеми следва логиката на аналитичната философия, минава през философията на езика, за да стигне до конкретно изразената граматическа семантика.

Това помага на авторката да изгради надеждна система от признаци при дефинирането на отделни категориални понятия (категорията *определеност* – *неопределеност*). Иновативност е проявена и при интерпретацията на категориите *таксис* и *време*, като се търси аналогията и взаимовръзката между тях. С особена прецизност се анализира

референтността по отношение на възможностите за проявление при отделните части на речта, като особено интересен е изследователският поглед към наречията и числителните имена.

Теоретичната база на работата съчетава класическия, традиционен тип анализ и модерната интерпретация. Използват се теоретични постановки на основни за българското и славянското езиковедство изследвания, както и модерни теории на англоезичната лингвистика (напр. различните теории на референцията; Якобсоновата теория за шифтърите, развита по-късно от негови последователи, и други). Изследването се съпровожда с кратко и ясно изясняване на понятия от въведения терминологичен апарат, което прави текста достъпен и четлив.

Прегледът на изследванията върху признаците *определеност* и *относителност* в съвременната българистична и славистична литература е направен прецизно и задълбочено, като се проследяват различията в схващанията на отделни автори. Всъщност в тази част се поставят основните въпроси, свързани с по-нататъшния анализ на двете разглеждани категории. Присъствието на диахронна част прави изследването пълно, като представя граматичните явления в перспектива и развой. Историческият преглед на становищата по отношение на определеността в българския език е направен задълбочено и в широк дискурс. С вещина са разгледани и категориите *определеност* и *таксис* в диахронен план – от техния генезис до нашето съвремие; двете категории се представят и в широк ареален контекст: славянски и балкански. Ценно е наблюдението върху състоянието на таксиса в старобългарския и новобългарския език, като в тази част се отбелязва сходството на имперфекта в двата периода от развоя на езика – още един пример за българския езиков континуум.

Сравненията с различни европейски езици са направени на основата на богат илюстративен материал, което задава интересен ракурс при отбелязване на сходството и спецификата между граматическите категории и придава обективност и надеждност на изводите.

Трудът завършва с добре оформено заключение, в което са изведени и обобщени всички съществени изводи на основата на изложените факти. Използваната научна литература е изключително богата, цитирани са авторитетни автори в проучваната тематична област – български и чуждестранни.

В заключение ще посоча, че поставените цели и задачи в дисертационния труд на доц. д-р Вера Маровска са изпълнени. Авторката се е спряла на интересен проблем, който многостранно и иновативно ин-

терпретира. Анализирани са редица специфични особености, свързани с референцията, нещо, което се прави за първи път в българското езикознание. Въпреки дискуссионния характер на проблематиката, доц. В. Маровска изразява свои собствени позиции, защитава тезите си аргументирано на основата на богат теоретичен и илюстративен материал. С изводите си тя прави опит за коригиране на някои утвърдени постановки в българската морфология, като издига няколко научни хипотези, а именно: за наличие на обща, референтна функция на имената и глаголите; за аориста като немаркирана форма; за дубитатива като отделно наклонение и др. Дисертационният труд е ценен и с набелязаните проблеми за бъдещи изследвания и за дискусии както върху споменатите по-горе хипотези, така и върху други непроучени или спорни въпроси, посочени в изложението.

Текстът е написан на ясен, достъпен и научно издържан език.

Авторефератът представя обективно съдържанието на дисертационния труд. В него не са отбелязани обаче приносните моменти в работата и публикациите по темата.

Въз основа на високата научна стойност на представения дисертационен труд предлагам на уважаемото научно жури да гласува предложение до Факултетния научен съвет по славянско езикознание на Филологическия факултет при ПУ “Паисий Хилендарски” за присъждане на научната степен “доктор на филологическите науки” на доц. д-р Вера Тервел Маровска.

28. 12. 2011
Пловдив

Член на журито:
проф. дфн Диана Иванова